

ANDIJON VILOYATIDA AGROTURIZM FAOLIYATI RIVOJLANISHINING DINAMIKASI VA HUDUDIIY TENDENSIYALARI

O'rishev O'lmasbek Maxammadjon o'g'li

urishevulmasbek@gmail.com

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti tayanch doktoranti

Telefon: +998945656798

Annotatsiya. Mazkur maqolada Andijon viloyatida agroturizm faoliyatining rivojlanish dinamikasi, mavjud agrar va turistik resurslardan foydalanish imkoniyatlari hamda hududiy rivojlanish tendensiyalari kompleks ravishda tadqiq etilgan. Tadqiqotda agroturizmning qishloq xo'jaligi, turizm, xizmatlar sohasi va mahalliy tadbirkorlik faoliyati bilan o'zaro bog'liqligi asoslangan. Andijon viloyatining bog'dorchilik, sabzavotchilik, chorvachilik, asalarichilik, issiqxona xo'jaligi, milliy gastronomiya, hunarmandchilik va qishloq turmush tarziga xos madaniy resurslari agroturistik mahsulotlarni shakllantirishning muhim omillari sifatida baholangan. Tadqiqotda ilmiy abstraksiyalash, analiz va sintez, induksiya va deduksiya, tizimli, qiyosiy, tarixiy-mantiqiy tahlil, umumlashtirish va statistik tahlil usullaridan foydalanilgan. O'zbekiston Respublikasida turizm sohasining 2019–2025-yillardagi rivojlanish ko'rsatkichlari, jumladan, jamoaviy joylashtirish vositalari soni, turistik maqsadlarda kelgan chet el fuqarolari, mamlakat ichidagi turizm iste'moli, turizm xizmatlari taklifi, sohadagi bandlik hamda to'g'ridan-to'g'ri turizmda yaratilgan yalpi ichki mahsulot hajmining o'zgarish dinamikasi tahlil qilingan. Tahlil natijalari 2020-yilda pandemiya ta'sirida turizm ko'rsatkichlari keskin pasaygan bo'lsa-da, 2021-yildan boshlab sohada barqaror tiklanish, 2024–2025-yillarda esa yuqori o'sish sur'atlari shakllanganini ko'rsatdi. Xususan, 2025-yilda jamoaviy joylashtirish vositalari 1975 birlikka, turizm tarmoqlaridagi bandlik 284 528 kishiga, ichki turizm iste'moli esa 97 553,3 mlrd so'mga yetgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, Andijon viloyatida agrar ishlab chiqarishni turistik xizmatlar bilan integratsiyalash, fermer va dehqon xo'jaliklarini turizm qiymat zanjiriga jalb qilish, yangi agroturistik marshrutlar va turistik mahsulotlarni shakllantirish, infratuzilmani rivojlantirish hamda raqamli marketing vositalaridan foydalanish hududiy agroturizmni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari sifatida taklif etilgan. Mazkur yondashuv qishloq hududlarida bandlik va daromadlarni oshirish, mahalliy mahsulotlarni targ'ib qilish hamda hududning turistik jozibadorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: agroturizm, qishloq turizmi, turistik salohiyat, agrar resurslar, turistik resurslar, hududiy rivojlanish, turistik infratuzilma, turistik xizmatlar, ichki turizm, turizm iste'moli, fermer xo'jaliklari, turistik mahsulot, hududiy turizm, raqamli marketing.

KIRISH

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida xizmatlar sektorining jadal rivojlanishi, aholining bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga bo'lgan ehtiyojining ortishi va turistik talabning diversifikatsiyalashuvi natijasida turizmning yangi shakllarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. An'anaviy turizm yo'nalishlari bilan bir qatorda qishloq turizmi, ekologik turizm, gastronomik turizm, etnoturizm va agroturizm kabi yo'nalishlar ham hududiy iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi rivojlangan hududlarda

agrar resurslarni turistik xizmatlar bilan integratsiyalash orqali yangi iqtisodiy qiymat yaratish, mahalliy aholi bandligini ta'minlash va qishloq hududlarida tadbirkorlik faoliyatini kengaytirish imkoniyatlari ortib bormoqda.

Agroturizm qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi bilan turizm xizmatlarini o'zaro bog'lovchi iqtisodiy faoliyat turi sifatida hududlarning mavjud resurslaridan kompleks foydalanish imkonini beradi. Bunda turistlarga nafaqat qishloq hududlarining tabiiy va madaniy muhitini namoyish etish, balki qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish jarayoni, fermer xo'jaliklari faoliyati, bog'dorchilik, chorvachilik, asalarichilik, baliqchilik, milliy taomlar tayyorlash, hunarmandchilik va boshqa mahalliy faoliyat turlari bilan tanishish imkoniyati yaratiladi. Natijada qishloq xo'jaligi mahsulotlari va xizmatlarini sotishning qo'shimcha kanallari shakllanib, mahalliy iqtisodiyotning diversifikatsiyalashuvi ta'minlanadi.

Agroturizmning muhim xususiyati shundaki, u turizm sohasining rivojlanishini faqat sayyohlar oqimining ko'payishi bilan emas, balki qishloq hududlarining ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatidan foydalanish bilan bog'laydi. Shu sababli agroturizmni rivojlantirish orqali fermer va dehqon xo'jaliklarining daromadlarini ko'paytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, mahalliy mahsulotlarning bozor qiymatini oshirish, qishloq infratuzilmasini rivojlantirish hamda hududlarning investitsion va turistik jozibadorligini kuchaytirish mumkin.

O'zbekistonda so'nggi yillarda turizm sohasini iqtisodiyotning muhim drayverlaridan biriga aylantirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Turizm infratuzilmasini kengaytirish, yangi turistik yo'nalishlarni shakllantirish, ichki va tashqi turizmni rag'batlantirish, hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish hamda turistik xizmatlar sifatini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, "O'zbekiston – 2030" strategiyasida turizm sohasini rivojlantirish, xorijiy va ichki turistlar oqimini ko'paytirish, yangi turistik obyektlar va yo'nalishlarni shakllantirish bilan bog'liq muhim vazifalar belgilangan. Mazkur vazifalar qishloq hududlarining tabiiy, agrar va madaniy imkoniyatlarini turizm aylanmasiga faol jalb etishni talab etadi.

Andijon viloyati agroturizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega hududlardan biridir. Viloyatning agrar ishlab chiqarishga ixtisoslashganligi, aholi zichligi, mehnat resurslarining mavjudligi, bog'dorchilik va sabzavotchilikning rivojlanganligi, chorvachilik, asalarichilik va issiqxona xo'jaliklarining keng tarqalganligi agroturistik xizmatlarni shakllantirish uchun zarur resurs bazasini yaratadi. Shu bilan birga, hududda milliy gastronomiya, hunarmandchilik, qishloq turmush tarzi, tabiiy landshaftlar va mahalliy madaniy an'analar ham turistik mahsulot sifatida foydalanish imkoniyatiga ega.

Biroq mavjud resurslarning mavjudligi o'z-o'zidan agroturizmning rivojlanishini ta'minlamaydi. Ularni turistik mahsulotga aylantirish, turistlar uchun qulay xizmatlar paketini shakllantirish, transport va joylashtirish infratuzilmasini rivojlantirish, mahalliy tadbirkorlarni turizm qiymat zanjiriga jalb qilish, xizmatlar sifatini oshirish va raqamli marketing vositalaridan samarali foydalanish talab etiladi. Ayniqsa, fermer xo'jaliklari, qayta ishlash korxonalari, hunarmandlar, umumiy ovqatlanish obyektlari va turistik xizmat ko'rsatuvchi subyektlarning o'zaro

hamkorligini yo'lga qo'yish agroturizmning iqtisodiy samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Andijon viloyatida agroturizmning rivojlanish imkoniyatlarini baholashda faqat mavjud agrar resurslarni sanab o'tish bilan cheklanib qolmasdan, mamlakat turizm sohasida yuz berayotgan umumiy o'zgarishlarni ham hisobga olish zarur. Chunki turistik talabning o'sishi, joylashtirish vositalari sonining ko'payishi, ichki turizm iste'molining kengayishi va turizm sohasida bandlikning ortishi qishloq hududlarida yangi turistik xizmatlarga bo'lgan talabni shakllantiradi. Shu jihatdan respublika miqyosidagi statistik ko'rsatkichlarni tahlil qilish Andijon viloyatining agroturistik salohiyatini baholash uchun muhim makroiqtisodiy asos vazifasini bajaradi.

Mavjud ilmiy tadqiqotlarda qishloq turizmi va agroturizmning hududiy rivojlanishdagi o'rnini, turistik resurslardan foydalanish, qishloq aholisining bandligini oshirish va turizm xizmatlarini diversifikatsiyalash masalalari keng yoritilgan. Biroq Andijon viloyatida agroturizmning rivojlanish dinamikasi, uning hududiy resurslar bilan bog'liqligi va mamlakat turizm sektoridagi umumiy o'sish tendensiyalarining viloyat agroturizmini rivojlantirish imkoniyatlariga ta'siri kompleks tarzda yetarli darajada tadqiq etilmagan. Aynan shu jihat mazkur tadqiqotning ilmiy muammosini belgilab beradi.

Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, Andijon viloyatida mavjud agrar, tabiiy, madaniy va tadbirkorlik resurslarini turistik faoliyatga jalb qilish orqali hududiy iqtisodiy faollikni oshirish, qishloq aholisi daromadlarini diversifikatsiya qilish va turizm xizmatlari bozorini kengaytirish imkoniyatlari mavjud. Shu bilan birga, mazkur imkoniyatlardan foydalanish darajasi, turistik infratuzilmaning rivojlanganligi, xizmatlar sifati va marketing mexanizmlarining samaradorligini baholash zarur.

Tadqiqotning maqsadi Andijon viloyatida agroturizm faoliyatining rivojlanish dinamikasi va hududiy tendensiyalarini statistik hamda qiyosiy tahlil qilish, mavjud agrar va turistik salohiyatdan foydalanish imkoniyatlarini aniqlash hamda agroturizmni rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun O'zbekiston turizm sohasining 2019–2025-yillardagi asosiy ko'rsatkichlarini o'rganish, turizm infratuzilmasi rivojlanish dinamikasini aniqlash, turistik oqim va ichki turizm iste'molining o'zgarishini baholash, turizm sohasida bandlikning o'sish tendensiyalarini tahlil qilish, to'g'ridan-to'g'ri turizmga yaratilgan yalpi ichki mahsulot dinamikasini aniqlash hamda mazkur jarayonlarni Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish imkoniyatlari bilan bog'lash vazifalari belgilandi.

Tadqiqot obyekti Andijon viloyatida agroturizm faoliyatining rivojlanish jarayonlari hisoblanadi.

Tadqiqot predmeti hududning agrar, tabiiy, madaniy va tadbirkorlik resurslarini turistik xizmatlarga integratsiyalash, agroturistik mahsulotlarni shakllantirish va hududiy agroturizmni rivojlantirish jarayonida vujudga keladigan iqtisodiy munosabatlardan iborat.

Tadqiqotning ilmiy-amaliy ahamiyati shundaki, unda Andijon viloyatining agroturistik salohiyatini mamlakat turizm sohasining umumiy rivojlanish tendensiyalari bilan bog'liq holda baholashga yondashilgan. Olingan natijalar

hududlarda agroturistik marshrutlarni shakllantirish, fermer xo'jaliklarini turizm xizmatlari zanjiriga jalb qilish, mahalliy mahsulot va xizmatlarni turistik mahsulot sifatida ilgari surish hamda qishloq hududlarida turizmga asoslangan qo'shimcha daromad manbalarini yaratishda foydalanilishi mumkin.

ADABIYOTLAR SHARHI

Agroturizm va qishloq turizmini rivojlantirish masalalari turizmning hududiy iqtisodiyot, qishloq xo'jaligi va mahalliy tadbirkorlik bilan o'zaro bog'liqligi nuqtai nazaridan o'rganilgan.

Lane qishloq turizmini qishloq hududlarining o'ziga xosligi, tabiiy va ijtimoiy-madaniy resurslari bilan bog'liq turistik faoliyat sifatida tadqiq etgan. Roberts va Hallning tadqiqotlarida qishloq turizmini amaliy jihatdan tashkil etish, qishloq hududlarining rekreasion imkoniyatlaridan foydalanish va turistik faoliyatni hududiy rivojlanish bilan bog'lash masalalariga e'tibor qaratilgan.

Sharpley tomonidan qishloq turizmining nazariy asoslari hamda uning qishloq hududlari rivojlanishidagi o'rni yoritilgan. Mazkur tadqiqotlar qishloq turizmini faqat sayyohlarni qabul qilish faoliyati sifatida emas, balki mahalliy iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiruvchi mexanizm sifatida ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi.

Zamonaviy xalqaro yondashuvlarda esa turizmning qishloq hududlari rivojlanishiga ta'siri, turistik xizmatlarni diversifikatsiya qilish va turizm orqali mahalliy iqtisodiy faollikni oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. OECD va UNWTO materiallarida turizmni hududiy va qishloq rivojlanishining muhim vositalaridan biri sifatida qo'llash imkoniyatlari ko'rsatilgan.

O'zbekistonda turizmning nazariy va amaliy asoslari Tuxliyev I.S, Hayitboyev R., Safarov B.SH, Tursunova G.R hamda boshqa tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Ushbu tadqiqotlarda turizmni rejalashtirish, turistik resurslardan foydalanish va turistik xizmatlarni tashkil etish masalalari yoritilgan.

Shu bilan birga, Andijon viloyatida agroturizm faoliyatining hududiy xususiyatlari, mavjud agrar resurslarning turistik mahsulotga aylantirilishi va agroturizmni rivojlantirishning hududiy mexanizmlarini kompleks baholash masalalari yanada chuqur tadqiq etishni talab qiladi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda agroturizm faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari va rivojlanish istiqbollarini o'rganishda kompleks metodologik yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy asosini agroturizm, qishloq turizmi, turizm iqtisodiyoti va hududiy rivojlanishga oid ilmiy konsepsiyalar hamda xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari tashkil etdi. Tadqiqot jarayonida ilmiy abstraksiyalash, analiz va sintez, induksiya va deduksiya, tizimli, qiyosiy va tarixiy-mantiqiy tahlil usullaridan foydalanildi. Mavzuga oid ilmiy adabiyotlarni o'rganish va umumlashtirish orqali agroturizm faoliyatining mazmuni, asosiy shakllari va rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar tizimlashtirildi. Shuningdek, agroturizmni tashkil etishda qishloq xo'jaligi va tabiiy resurslardan foydalanish, mahalliy aholini jalb etish, turistik xizmatlarni diversifikatsiya qilish hamda hududiy turistik salohiyatdan samarali

foydalanish masalalari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalarini asoslashda qiyosiy tahlil, umumlashtirish va mantiqiy xulosa chiqarish usullaridan foydalanildi. Mazkur metodologik yondashuv agroturizm faoliyatini samarali tashkil etishning asosiy omillarini aniqlash va uning istiqbolli rivojlanish yo'nalishlarini asoslash imkonini berdi.

Agroturizm faoliyatini rivojlantirish masalasi hududiy iqtisodiyotning ichki imkoniyatlarini safarbar etish, qishloq hududlarida tadbirkorlik faolligini oshirish va agrar resurslarni xizmatlar sohasi bilan integratsiyalash nuqtai nazaridan muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Andijon viloyatining agrar ishlab chiqarishga ixtisoslashganligi, aholi zichligi, mehnat resurslari salohiyati, meva-sabzavotchilik, chorvachilik, bog'dorchilik, milliy gastronomiya, mahalliy hunarmandchilik va qishloq turmush tarziga xos madaniy muhit agroturizmni rivojlantirish uchun muhim resurs asosini shakllantiradi. Shu bilan birga, mazkur imkoniyatlarni turistik mahsulotga aylantirish darajasi, agroturistik xizmatlarni tashkil etish sifati, infratuzilmaviy ta'minlanganlik, marketing va raqamli targ'ibot tizimi, fermer xo'jaliklari hamda mahalliy tadbirkorlarning turizm zanjiriga jalb etilish holati hali yetarlicha kompleks tadqiq etilmagan.

Agroturizm faoliyatining hozirgi holatini baholash, avvalo, hududda mavjud agrar, tabiiy, madaniy, infratuzilmaviy va tadbirkorlik resurslarining iqtisodiy faoliyatga jalb etilish darajasini aniqlashni talab etadi. Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish uchun mavjud imkoniyatlar ko'p qirrali bo'lib, ular fermer va dehqon xo'jaliklari faoliyati, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish va qayta ishlash jarayonlari, mahalliy taomlar, hunarmandchilik, tabiiy landshaftlar, tarixiy-madaniy obyektlar, transport yo'nalishlari, ichki turizm talabi va aholi tadbirkorlik faolligi bilan bevosita bog'liqdir. Biroq ushbu resurslarning agroturistik xizmatlar bozoriga samarali integratsiyalashuvi ko'p hollarda boshqaruv, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, infratuzilma, kadrlar tayyorlash va raqamli marketing tizimining rivojlanganlik darajasiga bog'liq bo'lib qolmoqda.

Andijon viloyatida agroturizm rivojlanishining muhim tendensiyalaridan biri agrar ishlab chiqarishni turistik xizmatlar bilan uyg'unlashtirishga bo'lgan ehtiyojning ortib borayotganidir. Xususan, bog'dorchilik, sabzavotchilik, chorvachilik, asalarichilik, issiqxona xo'jaliklari, qayta ishlash korxonalari va mahalliy gastronomik an'analarni turistik marshrutlar tarkibiga kiritish orqali qishloq hududlarida yangi xizmat turlarini shakllantirish imkoniyati mavjud. Bu jarayon, bir tomondan, agrar mahsulotlarni bozorga olib chiqishning qo'shimcha kanallarini yaratsa, ikkinchi tomondan, qishloq aholisi uchun daromad manbalarini diversifikatsiyalash, xizmat ko'rsatish madaniyatini oshirish va mahalliy iqtisodiy faollikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Andijon viloyatida agroturizm faoliyatini rivojlantirishning hozirgi holati va o'zgarishlar tendensiyalari baholashdan avval respublika miqyosida agroturizm faoliyatining rivojlanish holatini statistik ko'rsatkichlar asosida tahlil qilish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Mamlakatimizda turizm, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va hududiy tadbirkorlik sohalari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlashda muhim metodologik ahamiyat kasb etadi. Chunki agroturizmning shakllanishi va rivojlanishi

bevosita ichki va tashqi turistlar oqimi, joylashtirish vositalari soni, turistik xizmatlar hajmi, qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish dinamikasi, fermer va dehqon xo'jaliklari faolligi, aholi bandligi, xizmat ko'rsatish infratuzilmasi hamda hududlarda kichik biznes sub'ektlari rivojlanish darajasi bilan uzviy bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, respublika statistik ko'rsatkichlarini tizimli tahlil qilish agroturizm faoliyatining umummilliy iqtisodiyotdagi o'rnini baholash, mavjud o'sish tendensiyalarini aniqlash, hududlar kesimida resurs va infratuzilmaviy tafovutlarni belgilash hamda Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish imkoniyatlarini respublikadagi umumiy dinamika bilan qiyosiy baholash imkonini beradi.

1-jadval

O'zbekiston Respublikada ko'rsatilgan turizm xizmatlari ko'rsatkichlari⁴³

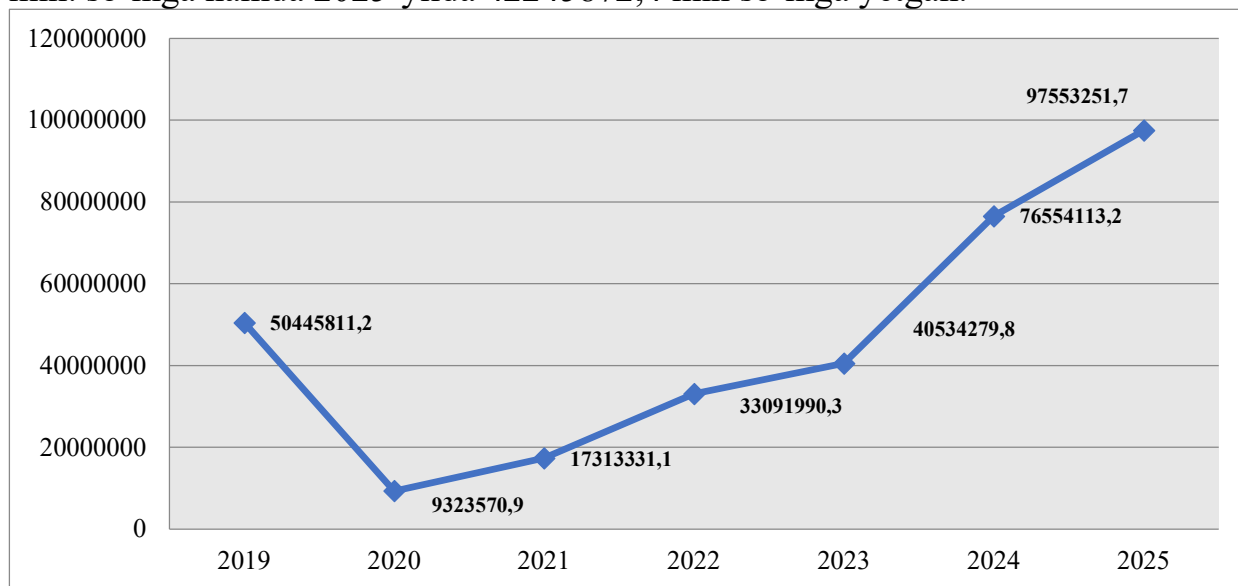
Yillar	Jamoaviy joylashtirish vositalari (birlik)	O'zbekiston Respublikasiga turistik maqsadlarda kelgan chet el ayollar soni (ming kishi)	Mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi (mln.so'm)	Turizm tarmoqlaridagi bandlik (kishi)
2019	1473	6748,5	32028332,2	231431
2020	1561	1504,1	4588331,3	190814
2021	1140	1881,3	13146230	208053
2022	1420	5232,8	27055054,6	214613
2023	1677	6626,3	29451810,8	215679
2024	1807	7957,2	38131532,5	249764
2025	1975	11687,4	42245872,4	284528

Keltirilgan ma'lumotlar 2019–2025-yillar davomida O'zbekiston turizm sohasining asosiy ko'rsatkichlari bo'yicha rivojlanish dinamikasini ifodalaydi va tahlil natijalari ushbu davrda turizm infratuzilmasi, turistik oqim hamda iqtisodiy natijalarning sezilarli darajada o'zgarib borganini ko'rsatadi. 2019-yilda jamoaviy joylashtirish vositalari soni 1473 birlikni tashkil etgan bo'lsa, keyingi yillarda turizm infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati va investitsiya loyihalari natijasida bu ko'rsatkich izchil oshib borib, 2023-yilda 1677 birlikka, 2024-yilda 1807 birlikka va 2025-yilda 1975 birlikka yetgan. Bu holat mamlakatda mehmonxona, hostel, mehmon uylari va boshqa turistik joylashtirish ob'ektlari sonining ortib borayotganini hamda turizm infratuzilmasining kengayib borayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, O'zbekistonga turistik maqsadlarda tashrif buyurgan chet el ayollari soni ham turizm oqimining muhim ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, 2019-yilda 6748,5 ming kishini tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda global pandemiya oqibatida 1504,1 ming kishigacha keskin kamaygan.

Keyingi yillarda xalqaro turizm aloqalarining tiklanishi, vizasiz rejimlarning kengayishi va turistik marketing faoliyatining kuchayishi natijasida ushbu ko'rsatkich barqaror o'sib borib, 2023-yilda 6626,3 ming kishiga, 2024-yilda 7957,2 ming kishiga

⁴³ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

hamda 2025-yilda 11687,4 ming kishiga yetib, tahlil davrining eng yuqori darajasini qayd etgan. Mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi hajmi ham mazkur jarayonlar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, 2019-yilda 32028332,2 mln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda turizm faoliyatining vaqtincha cheklanishi sababli 4588331,3 mln so'mgacha pasaygan. Biroq keyingi davrda turizm xizmatlari bozorining faollashuvi, ichki turizmni rag'batlantirish dasturlari va xizmatlar diversifikatsiyasi hisobiga ushbu ko'rsatkich tez sur'atlarda tiklanib, 2022-yilda 27055054,6 mln.so'mga, 2023-yilda 29451810,8 mln so'mga, 2024-yilda 38131532,5 mln. so'mga hamda 2025-yilda 42245872,4 mln so'mga yetgan.

1-rasm. Mamlakat ichidagi turizm iste'moli hajmining o'zgarish dinamikasi⁴⁴
(mln.so'm)

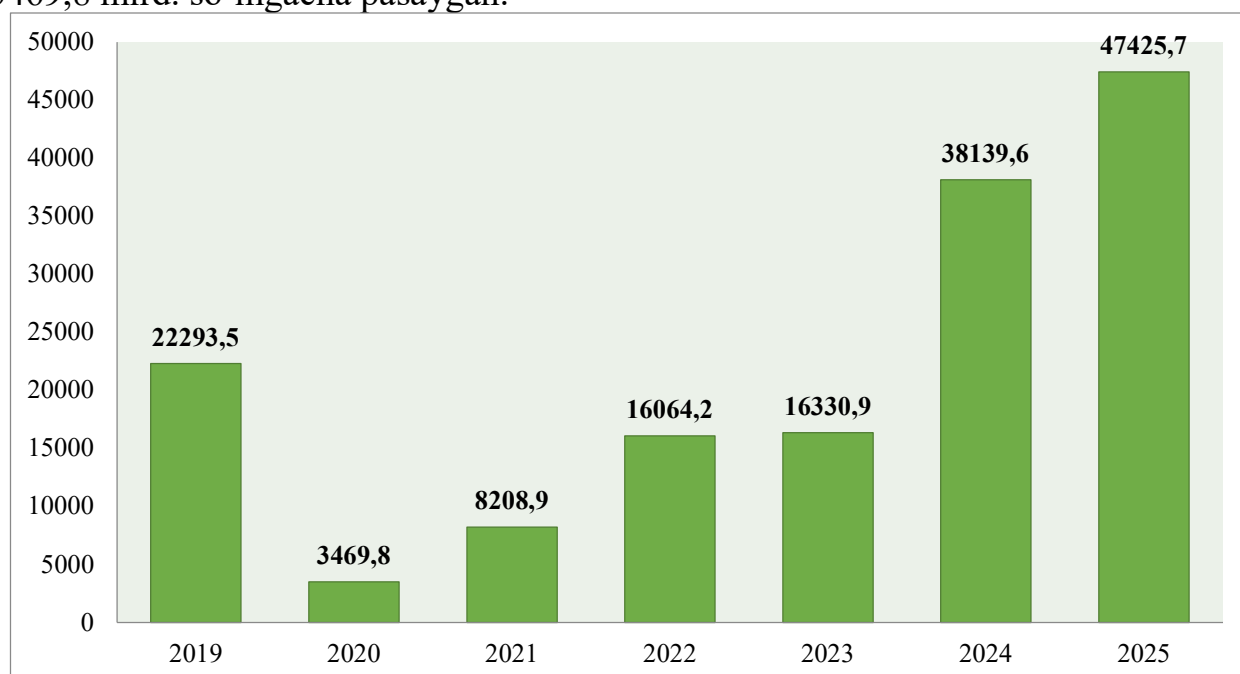
Turizm tarmoqlaridagi bandlik ko'rsatkichlari ham sohaning iqtisodiyotdagi o'rni ortib borayotganini tasdiqlaydi. 2019-yilda turizm bilan bog'liq sohalarda 231431 kishi band bo'lgan bo'lsa, pandemiya davrida bu ko'rsatkich 2020-yilda 190814 kishigacha kamaygan. Keyingi yillarda turizm faoliyatining tiklanishi, yangi turistik ob'ektlar va xizmat ko'rsatish korxonalarining tashkil etilishi natijasida bandlik darajasi ham oshib borib, 2023-yilda 215679 kishini, 2024-yilda 249764 kishini va 2025-yilda 284528 kishini tashkil etgan.

1-rasm mamlakat ichidagi turizm iste'moli hajmining 2019–2025-yillar davomida qanday o'zgarib borganini ko'rsatadi. Tahlil natijalariga ko'ra, 2019-yilda ichki turizm iste'moli 50 445 811,2 mln. so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda pandemiya sharoiti va turizm faoliyatiga qo'yilgan cheklovlar sababli keskin pasayib, 9 323 570,9 mln. so'mga tushib ketgan. Keyingi yillarda turizm sohasining bosqichma-bosqich tiklanishi natijasida ichki turizm iste'moli hajmi barqaror o'sish tendensiyasini namoyon qilgan. Jumladan, 2021-yilda ushbu ko'rsatkich 17 313 331,1 mln. so'mni, 2022-yilda 33 091 990,3 mln so'mni tashkil etib, ichki turizm bozorining tiklanish jarayoni kuchayganini ko'rsatadi. 2023-yilda ichki turizm iste'moli 40 534 279,8 mln.

⁴⁴ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

soʻmga yetib, turizm xizmatlariga boʻlgan talabning ortib borayotganini aks ettiradi. Ayniqsa, 2024-yildan boshlab ichki turizm sohasida sezilarli oʻsish kuzatilib, isteʼmol hajmi 76 554 113,2 mln. soʻmga yetgan boʻlsa, 2025-yilda 97 553 251,7 mln. soʻmni tashkil etib tahlil davridagi eng yuqori koʻrsatkichga erishgan. Umuman olganda, tahlil natijalari mamlakat ichidagi turizm isteʼmoli pandemiya davridagi qisqa muddatli pasayishdan soʻng tez surʼatlarda tiklanganini, ichki turizmni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, turistik infratuzilmaning kengayishi hamda aholining sayohat va dam olish xizmatlariga boʻlgan talabining ortishi hisobiga ushbu sohada barqaror oʻsish tendensiyasi shakllanganini koʻrsatadi.

2-rasmda 2019–2025-yillar davomida toʻgʻridan-toʻgʻri turizmda yaratilgan yalpi ichki mahsulot hajmining oʻzgarish dinamikasi aks etgan boʻlib, ushbu davrda koʻrsatkichlar sezilarli tebranishlar bilan birga umumiy oʻsish tendensiyasini namoyon etgan. 2019-yilda mazkur koʻrsatkich 22293,5 mlrd.soʻmni tashkil etgan boʻlsa, 2020-yilda global pandemiya taʼsiri natijasida turizm faoliyatining keskin qisqarishi sababli 3469,8 mlrd. soʻmgacha pasaygan.

2-rasm. Toʻgʻridan-toʻgʻri turizmda yaratilgan yalpi ichki mahsulot hajmining oʻzgarish dinamikasi⁴⁵ (mlrd.soʻm)

2021-yildan boshlab turizm sohasining bosqichma-bosqich tiklanishi kuzatilib, yalpi ichki mahsulot hajmi 8208,9 mlrd. soʻmga yetgan. Keyingi yillarda sohada tiklanish jarayoni yanada jadallashib, 2022-yilda 16064,2 mlrd. soʻmni, 2023-yilda 16330,9 mlrd. soʻmni tashkil etgan. Ayniqsa, 2024–2025-yillarda turizm sohasining iqtisodiyotdagi ulushi sezilarli darajada oshib, mos ravishda 38139,6 mlrd. soʻm va 47425,7 mlrd. soʻmga yetgani kuzatiladi. Bu esa, turizm infratuzilmasini rivojlantirish, xizmatlar sifatini oshirish, transport va mehmonxona xizmatlari koʻlamini kengaytirish hamda davlat tomonidan sohani qoʻllab-quvvatlashga qaratilgan chora-tadbirlarning ijobiy natija berganini koʻrsatadi. Umuman olganda,

⁴⁵ Oʻzbekiston Respublikasi Milliy statistika qoʻmitasi maʼlumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

tahlil qilinayotgan davrda to'g'ridan-to'g'ri turizmda yaratilgan yalpi ichki mahsulot hajmi keskin pasayish bosqichidan keyin barqaror tiklanish va tez sur'atlarda o'sish tendensiyasiga ega bo'lib, bu turizm sektorining milliy iqtisodiyotdagi ahamiyati tobora ortib borayotganini hamda kelgusida ushbu soha iqtisodiy o'sishning muhim drayverlaridan biri bo'lishini tasdiqlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston turizm sektorining rivojlanish dinamikasini baholash Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish uchun shakllanayotgan tashqi iqtisodiy muhitni aniqlash imkonini beradi. Shu sababli tadqiqotda dastlab 2019–2025-yillarda mamlakat turizm sohasining asosiy ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Bunda jamoaviy joylashtirish vositalari soni, turistik maqsadlarda mamlakatga kelgan chet el fuqarolari, mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi va turizm tarmoqlaridagi bandlik ko'rsatkichlaridan foydalanildi.

O'zbekiston turizm sektorining 2019–2025-yillardagi rivojlanish dinamikasi Andijon viloyatida agroturizmni shakllantirish va rivojlantirish uchun mavjud bo'lgan bozor muhitining tobora kengayib borayotganini ko'rsatadi. Agroturizmning rivojlanishi nafaqat hududning agrar resurslariga, balki mamlakatdagi umumiy turistik talab, joylashtirish infratuzilmasi, turistlar oqimi, turizm xizmatlari bozori va bandlik darajasiga ham bevosita bog'liq. Shu sababli Andijon viloyatining agroturistik salohiyatini baholashda respublika turizm sektorining asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarini dinamik jihatdan tahlil qilish muhim hisoblanadi. Tadqiqotda 2019–2025-yillar bo'yicha jamoaviy joylashtirish vositalari soni, turistik maqsadlarda O'zbekistonga kelgan chet el fuqarolari, mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi hamda turizm tarmoqlaridagi bandlik ko'rsatkichlari asos qilib olindi.

Tahlil natijalari O'zbekistonda turizm sektori 2020-yildagi pandemiya sababli yuzaga kelgan keskin pasayishdan so'ng yuqori sur'atlarda tiklanganini ko'rsatadi. Xususan, jamoaviy joylashtirish vositalari soni 2019-yildagi 1 473 birlikdan 2025-yilda 1 975 birlikka yetgan. Natijada tahlil davrida mazkur ko'rsatkich 502 birlikka yoki 34,1 foizga oshgan. 2021-yilda joylashtirish vositalari sonining 1 140 birlikkacha kamayishi pandemiyadan keyingi davrda turizm infratuzilmasining vaqtinchalik qisqarganini ko'rsatsa-da, 2022-yildan boshlab ko'rsatkichning izchil o'sishi kuzatilgan. 2023-yilda 1 677 birlik, 2024-yilda 1 807 birlik va 2025-yilda 1 975 birlikka yetishi turizm infratuzilmasining tiklanishi va yangi joylashtirish obyektlarining tashkil etilayotganidan dalolat beradi.

Mazkur tendensiya Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish nuqtayi nazaridan alohida ahamiyatga ega. Chunki agroturistik mahsulotning muhim tarkibiy qismi turistlarni qishloq hududlarida joylashtirish imkoniyatining mavjudligi bilan belgilanadi. Joylashtirish vositalari sonining ko'payishi qishloq mehmon uylari, oilaviy mehmon uylari, agro-hovlilar va fermer xo'jaliklari negizida tashkil etiladigan kichik joylashtirish obyektlarini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi. Andijon viloyatining yuqori aholi zichligi, qishloq xo'jaligiga ixtisoslashuvi hamda bog'dorchilik, sabzavotchilik, chorvachilik, asalarichilik va issiqxona xo'jaliklarining keng tarqalganligi bunday xizmatlarni tashkil etish uchun zarur resurs bazasini

shakllantiradi.

Turistik talabning kengayib borayotganini mamlakatga turistik maqsadlarda kelgan chet el fuqarolari sonining dinamikasi ham tasdiqlaydi. Mazkur ko'rsatkich 2019-yilda 6 748,5 ming kishini tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda pandemiya ta'sirida 1 504,1 ming kishigacha keskin pasaygan. Keyingi yillarda xalqaro turizmning tiklanishi natijasida ko'rsatkich 2021-yilda 1 881,3 ming, 2022-yilda 5 232,8 ming, 2023-yilda 6 626,3 ming, 2024-yilda 7 957,2 ming va 2025-yilda 11 687,4 ming kishiga yetgan. Demak, 2020–2025-yillar oralig'ida xorijiy turistlar oqimi qariyb 7,8 baravar oshgan.

Xorijiy turistlar oqimining bunday yuqori sur'atlarda o'sishi turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish zaruratini kuchaytiradi. An'anaviy tarixiy-madaniy turizm obyektlari bilan bir qatorda turistlarga qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish jarayonlarini kuzatish, bog' va issiqxonalarga tashrif buyurish, asalarichilik va chorvachilik faoliyati bilan tanishish, mahalliy taomlarni tayyorlash jarayonida ishtirok etish, hunarmandchilik mahsulotlarini yaratish hamda qishloq turmush tarzini bevosita tajriba qilish imkoniyatini beruvchi agroturistik xizmatlarga ehtiyoj shakllanishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan Andijon viloyatining agrar ixtisoslashuvi xorijiy va ichki turistlar uchun yangi turistik mahsulotlar yaratish imkoniyatini oshiradi.

Tahlil qilingan yana bir muhim ko'rsatkich — mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifidir. Ushbu ko'rsatkich 2019-yilda 32 028 332,2 mln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda pandemiya sababli 4 588 331,3 mln so'mgacha pasaygan. 2021-yildan boshlab turizm bozorining tiklanishi natijasida ko'rsatkich 13 146 230,0 mln so'mga, 2022-yilda 27 055 054,6 mln so'mga, 2023-yilda 29 451 810,8 mln so'mga, 2024-yilda 38 131 532,5 mln so'mga va 2025-yilda 42 245 872,4 mln so'mga yetgan. 2019–2025-yillar oralig'ida mazkur ko'rsatkichning nominal hajmi 31,9 foizga oshgan. Ayniqsa, 2023–2024-yillarda 29,5 foizlik, 2024–2025-yillarda esa 10,8 foizlik o'sish kuzatilgani turizm xizmatlari bozorining kengayib borayotganini ko'rsatadi.

Mamlakat ichidagi turizm iste'moli dinamikasi ham agroturizm uchun ichki bozor imkoniyatlarining kengayayotganini ko'rsatadi. 2019-yilda ichki turizm iste'moli 50 445 811,2 mln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda 9 323 570,9 mln so'mgacha kamaygan. 2021-yilda 17 313 331,1 mln so'm, 2022-yilda 33 091 990,3 mln so'm, 2023-yilda 40 534 279,8 mln so'm, 2024-yilda 76 554 113,2 mln so'm va 2025-yilda 97 553 251,7 mln so'mga yetgan. Demak, 2020–2025-yillar davomida ichki turizm iste'moli 10,5 baravardan ko'proq oshgan. Bu holat aholining turistik xizmatlarga bo'lgan talabining kengayib borayotganini va ichki turizm bozorining agroturistik mahsulotlar uchun istiqbolli segment ekanligini ko'rsatadi.

Ichki turizm iste'molining yuqori sur'atlarda o'sishi Andijon viloyatida agroturizmning aynan ichki talabga yo'naltirilgan shakllarini rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bunda qisqa muddatli dam olish, oilaviy sayohatlar, mavsumiy meva yig'imi jarayonlarida ishtirok etish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini bevosita ishlab chiqaruvchidan xarid qilish, milliy taomlar va hunarmandchilik bilan tanishish kabi xizmatlarni birlashtirgan agroturistik paketlarni shakllantirish mumkin. Ayniqsa, viloyatning geografik jihatdan zich joylashgan qishloq aholi punktlari va yirik shaharlar bilan bog'langan transport tarmog'i qisqa muddatli agroturistik sayohatlarni

tashkil etish uchun qo'shimcha imkoniyat yaratadi.

Turizm tarmoqlaridagi bandlik ko'rsatkichlari ham sohaning hududiy iqtisodiyotdagi rolini baholashda muhim ahamiyatga ega. 2019-yilda turizm bilan bog'liq tarmoqlarda 231 431 kishi band bo'lgan bo'lsa, 2020-yilda pandemiya ta'sirida mazkur ko'rsatkich 190 814 kishigacha kamaygan. Keyingi davrda turizm faoliyatining tiklanishi, yangi turistik obyektlar va xizmat ko'rsatish subyektlarining tashkil etilishi natijasida bandlik 2021-yilda 208 053 kishiga, 2022-yilda 214 613 kishiga, 2023-yilda 215 679 kishiga, 2024-yilda 249 764 kishiga va 2025-yilda 284 528 kishiga yetgan. 2019-yilga nisbatan 2025-yilda bandlik 53 097 kishiga yoki 23,0 foizga oshgan.

Mazkur natija agroturizmning qishloq joylarida qo'shimcha bandlik yaratish imkoniyatlarini ham asoslaydi. Agroturistik xizmatlar faqat bevosita turistlarni qabul qiluvchi shaxslarni emas, balki fermer xo'jaliklari, oziq-ovqat ishlab chiqaruvchilar, hunarmandlar, gidlar, transport xizmatlari, umumiy ovqatlanish, savdo va raqamli marketing bilan shug'ullanuvchi subyektlarni ham iqtisodiy faoliyatga jalb etadi. Shu sababli agroturizmni rivojlantirish qishloq xo'jaligi va turizm o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni kuchaytirish orqali hududiy bandlikning qo'shimcha manbalarini shakllantirishi mumkin.

To'g'ridan-to'g'ri turizmda yaratilgan yalpi ichki mahsulot hajmi ham turizm sektorining iqtisodiyotdagi ahamiyati oshib borayotganini ko'rsatadi. Ushbu ko'rsatkich 2019-yildagi 22 293,5 mlrd so'mdan pandemiya ta'sirida 2020-yilda 3 469,8 mlrd so'mgacha pasaygan. 2021-yilda 8 208,9 mlrd so'm, 2022-yilda 16 064,2 mlrd so'm, 2023-yilda 16 330,9 mlrd so'm, 2024-yilda 38 139,6 mlrd so'm va 2025-yilda 47 425,7 mlrd so'mga yetgan. Ayniqsa, 2024–2025-yillarda mazkur ko'rsatkichning keskin o'sishi turizm xizmatlari bozorida iqtisodiy faollikning kuchayganini ko'rsatadi.

Yuqoridagi statistik natijalarni umumlashtirish asosida Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish uchun to'rtta asosiy imkoniyat ajratish mumkin. Birinchisi, mamlakatda turistik talab va turistlar oqimining ortishi hisobiga agroturistik xizmatlar uchun bozor sig'imini kengayishi. Ikkinchisi, joylashtirish vositalari sonining ko'payishi natijasida qishloq hududlarida turistlarni qabul qilish infratuzilmasini rivojlantirish imkoniyatining oshishi. Uchinchisi, turizm tarmoqlaridagi bandlikning o'sishi mahalliy aholini agroturizm xizmatlari zanjiriga jalb qilish uchun iqtisodiy sharoit yaratayotgani. To'rtinchisi, ichki turizm iste'molining yuqori sur'atlarda o'sishi Andijon viloyatida qisqa muddatli va mavsumiy agroturistik mahsulotlarni shakllantirish uchun barqaror ichki talab mavjudligini ko'rsatishi.

Shu asosda Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirishning istiqbolli modeli "agrar resurs → turistik mahsulot → xizmatlar paketi → raqamli marketing → turist → qo'shimcha daromad va bandlik" zanjiri asosida tashkil etilishi maqsadga muvofiq. Bunda fermer va dehqon xo'jaliklari faqat qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi subyekt sifatida emas, balki turistik xizmatlarning faol ishtirokchisiga aylanishi lozim. Masalan, bog'dorchilik xo'jaliklarida mavsumiy meva terish turlarini, issiqxonalarda agro-ekskursiyalarni, asalarichilik xo'jaliklarida asal yetishtirish jarayoni bilan tanishtirish dasturlarini, chorvachilik xo'jaliklarida qishloq hayoti bilan

bog'liq xizmatlarni, mahalliy xonadonlarda esa gastronomik dasturlarni tashkil etish mumkin.

Umuman, tadqiqot natijalari O'zbekistonda turizm sektorining 2021-yildan keyingi tiklanishi va ayniqsa 2024–2025-yillardagi yuqori o'sish sur'atlari Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish uchun qulay tashqi bozor sharoitini shakllantirganini ko'rsatadi. Viloyatning agrar ixtisoslashuvi ushbu umumiy turistik o'sish tendensiyasini qishloq xo'jaligi resurslari bilan birlashtirish imkonini beradi. Shu sababli keyingi bosqichda asosiy vazifa mavjud agrar, tabiiy va madaniy resurslarni shunchaki saqlab qolish emas, balki ularni raqobatbardosh agroturistik mahsulotga aylantirish, turizm qiymat zanjiriga fermerlar va mahalliy tadbirkorlarni jalb qilish hamda hududiy agroturizm marshrutlarini shakllantirishdan iborat bo'lishi lozim.

MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mamlakatda turizm sohasi so'nggi yillarda iqtisodiyotning muhim va istiqbolli tarmoqlaridan biri sifatida shakllanib bormoqda. Tahlil natijalariga ko'ra, turizm xizmatlari hajmi, turistik mahsulotlar ishlab chiqarish, joylashtirish xizmatlari, transport, ovqatlanish va madaniy xizmatlar ko'rsatkichlari yillar kesimida turli tebranishlar bilan rivojlangan bo'lsa-da, umumiy tendensiya o'sish yo'nalishida ekanligi kuzatildi. Ayniqsa, 2020-yilda global pandemiya ta'sirida turizm faoliyati keskin qisqargan bo'lsa-da, keyingi yillarda sohaning tiklanishi va rivojlanishi barqaror sur'atlarda davom etgani aniqlandi.

2-jadval

O'zbekiston Respublikasida turizm sohasining asosiy ko'rsatkichlari dinamikasi

Yillar	Jamoaviy joylashtirish vositalari, birlik	Turistik maqsadlarda kelgan chet el fuqarolari, ming kishi	Mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi, mln so'm	Turizm tarmoqlaridagi bandlik, kishi
2019	1 473	6 748,5	32 028 332,2	231 431
2020	1 561	1 504,1	4 588 331,3	190 814
2021	1 140	1 881,3	13 146 230,0	208 053
2022	1 420	5 232,8	27 055 054,6	214 613
2023	1 677	6 626,3	29 451 810,8	215 679
2024	1 807	7 957,2	38 131 532,5	249 764
2025	1 975	11 687,4	42 245 872,4	284 528

Jadval ma'lumotlari O'zbekistonda turizm sohasining 2019–2025-yillar davomida sezilarli tarkibiy va miqdoriy o'zgarishlarni boshdan kechirganini ko'rsatadi. Ayniqsa, 2020-yilda pandemiya sababli turistik oqim va turizm xizmatlariga bo'lgan talab keskin qisqargan. Keyingi davrda esa turizm sektori bosqichma-bosqich tiklanib, 2024–2025-yillarda asosiy ko'rsatkichlar bo'yicha yuqori o'sish sur'atlari kuzatilgan.

Jamoaviy joylashtirish vositalari soni 2019-yildagi 1 473 birlikdan 2025-yilda 1 975 birlikka yetgan. Natijada olti yil davomida mazkur ko'rsatkich 34,1 foizga oshgan. 2021-yilda joylashtirish vositalari sonining 1 140 birlikkacha kamayishi pandemiya davridagi turizm faolligining pasayishini aks ettiradi. 2022-yildan boshlab esa ko'rsatkich izchil o'sib, 2023-yilda 1 677 birlik, 2024-yilda 1 807 birlik va 2025-yilda 1 975 birlikni tashkil etgan.

Mazkur o'sish agroturizm uchun ham muhim ahamiyatga ega. Chunki qishloq hududlarida turistlarni qabul qilish imkoniyatining mavjudligi agroturistik mahsulotni shakllantirishning asosiy shartlaridan biridir. Joylashtirish vositalari sonining ko'payishi qishloq mehmon uylari, oilaviy mehmon uylari, agro-hovlilar va boshqa kichik joylashtirish shakllarini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi.

Turistik maqsadlarda mamlakatga kelgan chet el fuqarolari ko'rsatkichi bo'yicha ham sezilarli o'sish kuzatilgan. 2020-yilda mazkur ko'rsatkich 1 504,1 ming kishigacha tushgan bo'lsa, 2025-yilga kelib 11 687,4 ming kishiga yetgan. Demak, 2020–2025-yillarda ko'rsatkich qariyb 7,8 baravar oshgan. 2023-yilda 6 626,3 ming kishini tashkil etgan ko'rsatkich 2024-yilda 7 957,2 ming kishiga, 2025-yilda esa 11 687,4 ming kishiga yetgan.

Bu tendensiya Andijon viloyati uchun ham muhim imkoniyat yaratadi. Xorijiy turistlar oqimining ko'payishi turistik mahsulotlarning diversifikatsiyasini talab qiladi. Shuning uchun faqat tarixiy va madaniy turizm obyektlariga emas, balki qishloq xo'jaligi jarayonlari, mahalliy gastronomiya, bog'dorchilik, hunarmandchilik va qishloq turmush tarziga asoslangan yangi turistik mahsulotlarga ham talab shakllanishi mumkin.

Mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi ham tahlil davrida sezilarli o'zgarishlarga ega bo'lgan. 2019-yilda ushbu ko'rsatkich 32 028 332,2 mln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda pandemiya ta'sirida 4 588 331,3 mln so'mga tushgan. 2021-yildan boshlab esa tiklanish jarayoni kuzatilib, 2022-yilda 27 055 054,6 mln so'm, 2023-yilda 29 451 810,8 mln so'm, 2024-yilda 38 131 532,5 mln so'm va 2025-yilda 42 245 872,4 mln so'mga yetgan.

2019–2025-yillarda ushbu ko'rsatkichning umumiy o'sishi 31,9 foizni tashkil etgan. Biroq bu davrdagi o'sishni bir xil sur'atdagi rivojlanish sifatida baholash mumkin emas. 2020-yildagi keskin pasayishdan keyingi tiklanish jarayoni natijaviy ko'rsatkichlarning yuqori sur'atlarda o'sishiga sabab bo'lgan. 2024-yilda mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi 2023-yilga nisbatan qariyb 29,5 foizga, 2025-yilda esa 2024-yilga nisbatan 10,8 foizga oshgan.

XULOSA

Davlat tomonidan turizm infratuzilmasini rivojlantirish, transport va logistika tizimini takomillashtirish, mehmonxona xo'jaligini kengaytirish hamda turistik xizmatlar sifatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar sohaning iqtisodiy samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, turizm xizmatlari tarkibida joylashtirish xizmatlari, transport xizmatlari, turagentlik faoliyati va madaniy-hordiq xizmatlari ulushining ortib borishi ushbu tarmoqning diversifikatsiyalashayotganini ko'rsatadi. Dinamik tahlil natijalari turizm xizmatlari hajmining o'sish tendensiyasi

kelgusida ham davom etishini, ichki va xalqaro turizm oqimining ortishi esa xizmatlar bozorining kengayishiga zamin yaratishini ko'rsatadi. Umuman olganda, O'zbekistonda turizm xizmatlari sohasining rivojlanishi iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash, yangi ish o'rinlari yaratish va xizmatlar sektorining ulushini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda hamda ushbu sohani yanada rivojlantirish uchun innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, raqamli texnologiyalarni keng qo'llash va turistik xizmatlar sifatini xalqaro standartlar darajasiga yetkazish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Xulosa sifatida olib borilgan tahlillar Andijon viloyatida agroturizmni rivojlantirish uchun yetarli darajada agrar, tabiiy, madaniy va tadbirkorlik salohiyati mavjudligini ko'rsatdi. Viloyatning bog'dorchilik, sabzavotchilik, chorvachilik, asalarichilik, hunarmandchilik va milliy gastronomiya imkoniyatlari yangi agroturistik mahsulotlarni shakllantirish uchun muhim resurs hisoblanadi. O'zbekistonda 2020-yildagi pandemiya sababli turizm ko'rsatkichlari keskin pasaygan bo'lsa-da, keyingi yillarda sohada barqaror tiklanish va o'sish tendensiyasi kuzatildi. Xususan, jamoaviy joylashtirish vositalari soni 2025-yilda 1975 birlikka, turizm tarmoqlaridagi bandlik esa 284,5 ming kishiga yetgan. Ichki turizm iste'molining 2025-yilda 97 553,3 mlrd so'mga yetishi aholining turistik xizmatlarga bo'lgan talabining ortib borayotganini ko'rsatadi. Shu bois Andijon viloyatida qishloq xo'jaligi faoliyatini turistik xizmatlar bilan integratsiyalash, fermer xo'jaliklarini turizm zanjiriga jalb etish va yangi turistik marshrutlarni shakllantirish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, agroturizmni rivojlantirishda infratuzilmani yaxshilash, raqamli marketingdan foydalanish, xizmatlar sifatini oshirish va tadbirkorlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash muhim yo'nalishlar hisoblanadi. Mazkur choralar qishloq hududlarida yangi ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlarini diversifikatsiya qilish hamda hududning turistik jozibadorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. OECD. OECD Tourism Trends and Policies 2022. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 356 p.
2. UNWTO. Recommendations on Tourism and Rural Development – A Guide to Making Tourism an Effective Tool for Rural Development. – Madrid: World Tourism Organization (UNWTO), 2020. – 96 p.
3. Lane B. (1994). What is Rural Tourism? Journal of Sustainable Tourism. Vol. 2, No. 1–2. P. 7–21.
4. Roberts L., Hall D. (2001). Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice. Wallingford: CABI Publishing. 256 p.
5. Sharpley R., Sharpley J. (1997). Rural Tourism: An Introduction. London: International Thomson Business Press. 165 p.
6. Tuxliyev I.S., Hayitboyev R., Safarov B.Sh., Tursunova G.R. Turizm asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014. – 332 b.
7. Tuxliyev I.S., Qudratov G'H., Pardaev M.Q. Turizmni rejalashtirish. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2010. – 263 b.
8. Rosalina P.D., Dupre K., Wang Y. Rural tourism: A systematic literature review on

- definitions and challenges // Journal of Hospitality and Tourism Management. – 2021. – Vol. 47. – P. 134–149. – DOI: 10.1016/j.jhtm.2021.03.001.
9. Barbieri C. Agritourism research: a perspective article // Tourism Review. – 2020. – Vol. 75, No. 1. – P. 149–152. – DOI: 10.1108/TR-05-2019-0152.
10. Ndhlovu E., Dube K. Agritourism and sustainability: A global bibliometric analysis of the state of research and dominant issues // Journal of Outdoor Recreation and Tourism. – 2024. – Vol. 46. – Article 100746. – DOI: 10.1016/j.jort.2024.100746.
11. Gálvez Nogales E., Puntsagdavaa A., Casari G., Bennett A. Linking agriculture and tourism to strengthen agrifood systems in Asia and the Pacific. – Rome: FAO, 2023. – ISBN 978-92-5-138026-0.